

Is het ZQ het nieuwe IQ?

COLUMN VAN MARINKA KUIJPERS

Kansen op een waardevolle loopbaan zijn groter als je zelf succesvolle stappen kan zetten in je werk, die zowel van waarde zijn voor jezelf als voor anderen (bijvoorbeeld arbeidsorganisatie). Het gaat hierbij zowel om de persoonlijke kwaliteiten en waarden als de economische waarde. In andere woorden: loopbaansucces hangt af van de inzet van persoonlijke eigenschappen voor de behoeften van de (werk/leer)omgeving.

Van kennis hebben naar zelf kunnen sturen

In een omgeving waar kennis leidt tot macht, zoals in een kennissamenleving, is een hoog IQ (Intelligentie Quotiënt) belangrijk. Mensen die beter en op een hoger niveau (taxonomie van Bloom) kennis benutten, hebben in een kennissamenleving een voorsprong op mensen die dit lastiger vinden. Echter, door internet, waar informatie op elk moment voor iedereen beschikbaar is, en Artificiële Intelligentie, waarin informatie kan worden verwerkt en ontwikkeld, kan kennis door iedereen worden opgedaan en vindt nivellering van macht door kennis plaats. Het belang van het beschikken over kennis verschuift naar kunnen sturen. Sturen op welke kennis je waar en waarvoor wilt ontwikkelen en inzetten.

Zelfsturingssamenleving

In de Nederlandse samenleving lijkt een verschuiving plaats te vinden van een kennissamenleving naar een zelfsturingssamenleving. Veelvuldige en voortdurende eisen tot veranderingen van werkzaamheden,

-omstandigheden en -eisen lijken een zekerheid te zijn in onze maatschappij. Dit brengt onzekerheid met zich mee voor lerenden en werkenden.

Als mensen vasthouden aan zekerheden en geen visie hebben op de toekomst blijken dit belemmeringen in de persoonlijke ontwikkeling (Grijpstra, Bolle & Driessen). Juist het kunnen en willen ontwikkelen is nodig in een veranderende omgeving.

Identiteitsontwikkeling

In de laatste decennia zijn wij ons meer bezig (moeten) gaan houden met wie we zijn, welke plaats we innemen en welke keuzemogelijkheden we hebben in een steeds complexer wordende omgeving. Identiteitscrises, keuzestress, uitval uit leer- en werksituaties zijn de nadelige gevolgen hiervan.

We moeten ons dus staande zien te houden en in beweging komen om succesvol mee te kunnen

Marinka Kuijpers

doen. Onze identiteit en ontwikkeling is 'under construction' zagezegd. Bovendien worden we geacht hier zelf actief vorm aan te geven. De Sociaal Economische Raad, voortrekker om de landelijke ambitie van leven lang ontwikkelen te organiseren, noemt eigen regie als één van de vier uitgangspunten hierin. Echter, onderzoek laat zien dat werkenden veranderingen associëren met wijzigingen op de arbeidsmarkt, in plaats van veranderingen die zij zelf

initieëren (Nijkamp, Ter Berg & Damhuis, 2019).

Loopbaankansen in een keuzemaatschappij

Dat brengt mij bij de vraag wat nodig is voor loopbaankansen in een keuzemaatschappij. De verwachting is dat dit mensen zijn met een groot zelfstuuringsvermogen. Het ZQ vervangt het IQ zo lijkt het. Het ZQ: Zelfsturing-Quotiënt is dan de mate waarin mensen in staat zijn tot zelfsturing vanuit persoonlijke waarden om van waarde te zijn voor de omgeving (privé-, leer-, werkomgeving in het bijzonder en samenleving in het geheel).

ZQ biedt kansen

Het mooie is dat het ZQ beter te ontwikkelen is dan het IQ. Een ondersteunende, stimulerende en ontzorgende omgeving kan het ZQ verhogen. Voorwaarde is dat ZQ een gespreksonderwerp wordt binnen onderwijs en arbeid. Een opdracht voor overheid, onderwijs en onderzoek. En voor loopbaanbegeleiders en Jobcoaches.

Grijpstra, D., Bolle, H., & Driessen, T. (2019). Belemmeringen Leven Lang Ontwikkelen. Zoetermeer: Panteia.

Nijkamp, R., Ter Berg, J., & Damhuis, E. (2019). Leven Lang Ontwikkelen. Resultaten kwalitatief onderzoek onder werkgevers en werknemers. Amsterdam: Kantar.

Sociaal-Economische Raad (2019). Leven Lang Ontwikkelen. Voortgangsrapportage SER-Actieagenda. Den Haag: SER.

Column is eerder verschenen in nieuwsbrief Noloc.